YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№10

Google Scholar
OPEN ACCESS
ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY
OpenAIRE
ROAD
НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU
Academic Resource Index ResearchBib
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
CYBERLENINKA
BASE
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL
Crossref

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 596 sahifa.
2025-yil, 15-oktyabr

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA....13
Muxiddin Kalonov

MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHI....19
Quliyev Begimqul Melikovich

SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI....24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna

KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O'RNINI KENGAYTIRISH USULLARI....30
Musayeva Shoira Azimovna

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO'RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKTSIONAL JIHATI....35
Alabayev Sobitxon

MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI....40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich

ПЕСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ....48
Саидахмедова Аида Мирзаевна

KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH....55
Mirzayev Ozod Furkatovich

AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL....59
Qodirov Farrux Ergash o'g'li

BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHIYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK....64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich

SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR....69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li

МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА....73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович

ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО....78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI....84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o'g'li

TO'LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH....90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o'g'li

O'ZBEKISTON SANOATINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR....96
Habibullayev Oybek Asliddin o'g'li

YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR....102
Allayarov Suxrob Rustamovich

O'ZBEKISTONDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI....107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

HUDUDIY IJTIMOIY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURSLARI OMILLARI 114
Durumov Temur G'olibovich

TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELLASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA) 121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li

РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА 134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна

O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI 139
Yuldashev Iskandar Bahromovich

YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI 145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR 151
Shaxinabonu Choriyeva

AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI 157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna

"YASHIL" ENERGIYA ISHLAB CHIQARUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 163
Toshtemirov To'lqin Toirjonovich

DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI 166
O. Nurmuradov

TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI 171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li

СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ 176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI 183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI 187
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi

O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI 192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna

O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI 196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich

PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI 201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich

НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 206
Махкамов Ибраим

O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI 213
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li

GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI 217
Mo'ydinov Xurshidbek Abdullayevich

DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI 221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li

BARQAROR IQTISODIY O‘SISHGA YERISHISHDA SUN’IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO‘LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA) 227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich

НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ........ 233
Ягудин Дмитрий Рустамович

RESURSLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO‘LLASH MASALALARI 240
Nasimdjanov Yunusjon Zoxidovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO‘LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARI 246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich

TO‘QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA “YASHIL” MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI 250
Bazarova Fayyoza Tuxtamurodovna

INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI........ 255
Muzaffar Raximov

UY-JOY KOMMUNAL XO‘JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI........ 259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o‘g‘li

INTERNATIONAL ORGANIZATIONS’ APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL 268
Akhmadaliyeva Nikholakhon

RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI........ 273
Vohobov Hikmatillo Ma’mirjon o‘g‘li

ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА........ 280
Тохирова Гуллола Миркамоловна

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA’LIMI BITIRUVCHILARINING O‘RNI 287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich

DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM 292
Barno Erkayeva

AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI........ 296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna

DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI........ 301
B.Sh.Mirzayev

YOSHLAR BANDLIGIDA KO‘NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI........ 307
Raxmatxo‘jayev Axrorxo‘ja Akmal o‘g‘li

TO‘QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHIYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH........ 311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich

РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА........ 317
Рахимходжаева Нодира Саидахраловна

QISHLOQ XO‘JALIGI TA’MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH........ 323
Ermonov Farrux

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLIYAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA’LIM YO‘NALISHLARINI YO‘LGA QO‘YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI........ 329
Turg‘unov Bahtiyor Nuriddinovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI 334
Amanbaev Amanali Orazbaevich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI 338
Z. Teshayev

O‘ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH 343
Suyunov Asror Baxtiyorovich

KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI 349
Ismailov Allayor Rashidovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA’MINLASH MASALALARI 355
Yusupov Farxod Adamboyevich

O‘ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O‘RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO‘NALISHLARI 359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi

MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 363
Saatmurotov Shohrux Zafar o‘g‘li

O‘ZBEKISTON SUG‘URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR 369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich

RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO‘SHIMCHA IMKONIYATLARI TO‘G‘RISIDA 374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich

O‘ZBEKISTONDA KICHIK VA O‘RTA BIZNESNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA “XIZMATLAR IPOTEKASI” MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI 379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi

ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ 384
Суюнов Шоҳзодбек Мурод угли

XORIJIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA) 389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi

KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBGA OLISHDA XORIJ TAJRIBASINI QO‘LLASH 395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o‘g‘li

PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 399
Muminov Sherzod Kholmirzaevich

DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT 404
Azimov R.B.

AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH 409
Xolto‘rayev Islom Ilhomovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI 416
Sayipov Begzod Rahimovich

TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI 422
Sadikov Iskandar Gayratovich

TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI 427
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o‘g‘li

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 433
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich

TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI 438
Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li

РОЛЬ ЖИЛИЩНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В СИСТЕМЕ КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ МЕЗОУРОВНЯ 446
Далиев Ахтам Шарафутдинович

TO'QIMACHILIK SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA XORIJ TAJRIBALARINING ZARURLIGI 454
Abdullayev Dostonbek G'ofurjon o'g'li

TURISTIK KLASTERLARNING NAZARIY ASOSLARI VA ULARNING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI 458
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RESURS TA'MINOTI BOSHQARUVINING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA MODELLARI 462
Arziqulova Oybar chin Eshquvat qizi

XIZMATLAR SEKTORIDA RAQAMLI INNOVATSIYALAR VA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI QONDIRISH MEXANIZMLARI 467
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА 472
Базаров Бердымурад Улугмуродович, Атавуллаева Саида Джумабекмуродовна

TURIZM SOHASIDA KADRLAR SALOHIYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI 478
Xo'jaqulov Bobur Rustam o'g'li

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING RO'LI 483
Nabiyeva Muxabbat Djabirxanovna

"HOW GREEN INVESETMENTS CAN EFFECT ON ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES" 485
Farangiz Ma'rufjonovna Pirmatova

TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLAR MANBALARI VA ULARNING HAJMINI OSHIRISHNING ZARURIYATI 493
Abduraxmonov Akmal Nurmamat o'g'li

GLOBAL BOSHQARUV VA BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL TEXNOLOGIYALARNING ROLI 498
M.Sh. Tolipov

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ 504
Буранбаева Шоира Рустамовна

O'ZBEKISTON SHAROITIDA PIYOZ YETISHTIRISHDA TOMCHILATIB SUG'ORISHNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI 508
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li

YENGIL SANOAT KORXONALARINING RIVOJLANISHIGA BOSHQARUV MADANIYATIDAN FOYDALANISHNING TA'SIRI 513
Aknazarova Zebiniso Bagdadovna

ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYALASH SHAROITIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZM SAMARADORLIGINI ANIQLASH USULLARI 518
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH VA JOYLASHTIRISHNING IQTISODIY VA TASHKILIY ASOSLARI 524
Salimov Burxon Abubakirovich

"YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH VA UNDA ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 530
Berdiyeva Aziza G'anisher qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

SIRKULYAR IQTISODIYOTDAN KORXONA VA TADBIRKORLAR MANFAATLARI 535
Sodikov Zokir Rustamovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASIDA ME'YORIY-HUQUQIY BAZANI ISHLAB CHIQISH........ 541
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich

MINTAQA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI CHAKANA SAVDOSIDA SHADOW WAREHOUSE MODELIGA ASOSLANGAN YETKAZIB BERISH TIZIMINI JORIY QILISH........ 548
Ibrayimova Dilnoza Abdisherpovna

XIZMATLAR SAVDOSI SOHASIDA O'ZBEKISTONNING XALQARO HAMKORLIK IMKONIYATLARI 555
Qodirjonov A.M.

TO'QIMACHILIK SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH USLUBIYOTI........ 559
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi

ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ СМАРТ-ТУРИЗМА И ИХ ПРИМЕНИМОСТЬ К КУЛЬТУРНОМУ НАСЛЕДИЮ УЗБЕКИСТАНА........ 564
Салихбаев Нурсултон Равшанович

IJTIMOIY HIMOYA TIZIMI VA IJTIMOIY TIBBIY XIZMATLAR O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY ASOSLARI........ 572
Shanazarov Farrux Shodiyorovich

ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ РАЗРАБОТКИ МОБИЛЬНОГО ПРИЛОЖЕНИЯ JOB BARAKA ДЛЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА........ 577
Еримбетова Улбосын Маратовна

TASHQI SAVDO VA INVESTITSIYALAR TAHLILI HAMDA ULARNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI........ 582
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li

"O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESLAR UCHUN SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA RAQAMLI YECHIMLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH"........ 586
Azamatjon Mardayev Abdusamat o'g'li

FARMATSEVTIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI........ 591
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna

UDK: 657.1

FARMATSEVTIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI

Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna
Samarqand iqtisodiyot va servis instiuti
mustaqil tadqiqotchisi
dilnozaxudaynazarova17@gmail.com
ORCID: 0009-0001-1083-2762

Annotatsiya. Ushbu maqola farmatsevtika korxonalarining umumiy faoliyati, ushbu korxonalarda ishlab chiqariladigan farmatsevtika mahsulotlarining turlari, ularning buxgalteriya hisobini yuritishning dolzarb jihatlarini o'z ichiga qamrab olgan. Shuningdek, maqolada farmatsevtika mahsulotlari ishlab chiqarishning mamlakat iqtisodiyotidagi zaruriyati, ichki va tashqi bozordagi talab va takliflarning farmatsevtika korxonalaridagi ta'siri tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: farmatsevtika faoliyati, farmatsevtika korxonalari, dori vositalari, daromadlar buxgalteriya hisobi, xarajatlar buxgalteriya hisobi, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari.

Abstract. This article covers the general activities of pharmaceutical enterprises, the types of pharmaceutical products produced at these enterprises, and the current aspects of their accounting. The article also examines the necessity of pharmaceutical production in the country's economy, the impact of supply and demand in the domestic and foreign markets on pharmaceutical enterprises.

Key words: pharmaceutical activities, pharmaceutical enterprises, drugs, income accounting, expense accounting, international financial reporting standards.

Аннотация. В статье рассматриваются основные направления деятельности фармацевтических предприятий, виды выпускаемой ими фармацевтической продукции и актуальные аспекты бухгалтерского учета. Также рассматривается необходимость фармацевтического производства в экономике страны, влияние спроса и предложения на внутреннем и внешнем рынках на фармацевтические предприятия.

Ключевые слова: фармацевтическая деятельность, фармацевтические предприятия, лекарственные средства, учет доходов, учет расходов, международные стандарты финансовой отчетности.

KIRISH

Mustaqillik yillaridan keyin barcha sohalarda bo'lgani kabi farmatsevtika sohasida ham ijtimoiy va iqtisodiy o'zgarishlar yuz berdi. Rivojlangan xorijiy mamlakatlar bilan o'zaro iqtisodiy hamkorlik aloqalari yo'lga qo'yildi. O'tgan asrning so'nggi yillarida farmatsevtika sohasida rivojlangan mamlakatlardan hisoblangan Ukraina Hukumati va O'zbekiston Respublikasi o'rtasida "Farmatsevtika sanoati sohasida o'zaro hamkorlik to'g'risida"[1] bitim imzolandi. Ushbu me'yoriy hujjatda har ikkala tomon ham mamlakatda faoliyat yuritayotgan farmatsevtika mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalarni qo'llab-quvvatlash, ularning faoliyatini kengaytirish, sifatli mahsulotlar ishlab chiqarilishini ta'minlash va boshqa har tomondan qo'llab-quvvatlash bo'yicha ahdlashib olgan. Demak, bundan ko'rinib turibdiki, farmatsevtika sohasiga berilayotgan e'tibor mamlakatimiz mustaqilligidan so'ng shakllana boshlangan bo'lib, bugungi kunga kelib mazkur soha faoliyati jadal rivojlanib bormoqda. Bu esa, o'z navbatida, har bir mamlakat uchun, jumladan O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy va iqtisodiy tomondan har tomonlama ravnaq topishi hamda farovon turmush tarzini barpo etishi uchun ham eng muhim va dolzarb masalalardan hisoblanadi.

1 Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати ва Украина Ҳукумати ўртасидаги "Фармацевтика саноати соҳасида ўзаро ҳамкорлик тўғрисида"ги Битим. 1996 йил 5 декабрь.

Mazkur me'yoriy hujjatlar sirasiga eng avvalo, O'zbekiston Respublikasining "Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to'g'risida"gi Qonunini alohida qayd etish lozim. Ushbu Qonun dastavval, 1997-yil 25-aprelda qabul qilingan bo'lib, bir necha bor o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritilgan hamda 2016-yil 4-yanvarda yangi tahrirda qabul qilingan. Yangi tahrirda qabul qilingan Qonunning 4-moddasida "Davlat asosiy dori vositalari, shuningdek tibbiy buyumlar olinishi imkoniyatini va ularning sifatini kafolatlaydi"[2], deb keltirilgan. Demak, bundan yanada aniq ayta olamizki, mamlakatimizda farmatsevtika faoliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan bo'lib, hukumat tomonidan ushbu faoliyat makro va mikro jarajada to'liq nazoratga olingan.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida mamlakatimizda farmatsevtika tarmog'ini rivojlantirishga qaratilgan muhim normativ hujjatlar qabul qilingan bo'lib, bular jumlasiga O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 28-yanvardagi "Farmatsevtika tarmog'ini jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"[3]gi Farmonini misol qilib keltirish mumkin. Mazkur hujjatda farmatsevtika mahsulotlari ishlab chiqarish tarmoqlarida raqamlashtirish jarayonlarini tashkil etish, xususan raqamli texnologiyalarni kiritish orqali korxonalarni modernizatsiyalash, dunyo mamlakatlarida belgilangan standartlar bo'yicha farmatsevtika mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi va ularning sifatini oshirish, farmatsevtika mahsulotlari hisobini to'g'ri yuritish maqsadida markirovka tizimini joriy etish, ushbu mahsulotlarning sotish hajmini oshirish maqsadida ijtimoiy tarmoqlarda reklamani kuchaytirish va boshqa shu kabi jarayonlarga qaratilgan muhim vazifalar keltirilgan bo'lib, farmatsevtika korxonalarida mazkur vazifalarning ijrosini ta'minlash, shuningdek ushbu jarayonlar buxgalteriya hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarida belgilangan mezonlar asosida yuritilishini ta'minlash, hisobotlarning axborot ta'minotini yanada kengaytirish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan deb hisoblash mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Me'yoriy hujjatlarda keltirilgan ta'rifga ko'ra, "Farmatsevtika faoliyati – dori vositalari va tibbiy buyumlar yaratish bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini, shuningdek ularni ishlab chiqarish, tayyorlash, ularning sifatini nazorat qilish hamda ularni realizatsiya qilishni qamrab oladigan faoliyat"[4], deb keltirilgan. Bugungi kunda mamlakatimizda ushbu farmatsevtika faoliyatiga berilayotgan e'tibor natijasida mazkur faoliyat bilan shug'ullanuvchi korxonalar soni hamda ushbu tarmoq sub'ektlarining faoliyat yo'nalishlari tobora oshib bormoqda. Buning natijasida farmatsevtika mahsulotlari turlari va sifati ham mos ravishda oshib bormoqda. Bu esa, albatta, mamlakat milliy iqtisodiyoti ravnaqi yo'lida muhim ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlardan biri bo'lib hisoblanadi. Tadqiqot ishimizda mamlakatimizdagi bu boradagi ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlar tadqiqi amalga oshirildi.

Ye.V.Popovaning tadqiqot ishida esa, farmatsevtika korxonalarida buxgalteriya hisobi hamda tahlilni tashkil etish, ularning normativ-huquqiy bazasini tartibga solish, farmatsevtika korxonasining moliyaviy hisobotlarida foyda solig'iga oid hisob-kitoblarni ochiqlash, ushbu korxonalarda dastlabki audit o'tkazish va uning metodologiyasi, farmatsevtika tarmog'ida daromad va xarajatlarni audit o'tkazish jarayonlari metodikasiga bag'ishlangan tadqiqot ishlari amalga oshirilgan[5].

Vetnam mamlakati bugungi kunda farmatsevtika sanoati eng rivojlangan davlatlardan hisoblanadi. Ushbu mamlakatda tadqiqot ishlarini olib borayotgan bir qator olimlar farmatsevtika korxonalarida ekologik buxgalteriya hisobini yuritishning bugungi globallashuv sharoitidagi dolzarb vazifalar va atrof-muhitni saqlash bilan bog'liq xarajatlar buxgalteriya hisobining amaliy jihatlari, ekologik xarajatlarni nazorat qilish masalalarini tadqiq etganlar[6].

Kerri Tompson Mik "farmatsevtika hisobi: tibbiyot va buxgalteriya hisobining chorrahasi" maqolasida an'anaviy va farmatsevtika korxonalarida buxgalteriya hisobi o'rtasidagi o'xshash va farqli tomonlarni ko'rsatib beradi. Bunda u ta'minot zanjiri bo'yicha xarajatlarni tashkil etish, farmatsevtika korxonalarida amalga oshiriladigan tadqiqot ishlari va ular bo'yicha xarajatlar hisobi bo'yicha farqli tomonlarini ta'kidlaydi[7].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

farmatsevtika mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalarda buxgalteriya hisobini tashkil etishning me'yoriy-huquqiy asoslari bo'yicha olib borilgan tadqiqot ishida ilmiy abstraksiyalash, iqtisodiy tahlil, monografik kuzatuv, qiyoslash, induksiya va deduksiya kabi tadqiqot usullaridan foydalanilgan.

---

2 Ўзбекистон Республикасининг "Дори воситалари ва фармацевтика фаолияти тўғрисида"ги Қонуни. 2016 йил 4 январь. ЎРҚ-399-сон.

3 Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Фармацевтика тармоғини жадал ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони. 2025 йил 28 январь. ПФ-13-сон.

4 Ўзбекистон Республикасининг "Дори воситалари ва фармацевтика фаолияти тўғрисида"ги Қонуни. 2016 йил 4 январь. ЎРҚ-399-сон.

5 Попова Е.В. Методическое обеспечение аудита отдельной части отчетности, отражающей расчеты по налогу на прибыль. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук. – Москва: 2014. 28-с.

6 Thanh Huong Pham ва бошқалар. International Journal of Innovative Research and Scientific Studies, 8(4) 2025, pages: 2295-2303

7 https://www.becker.com/blog/cpe/pharmaceutical-accounting-may-be-perfect-for-you

TAHLIL VA NATIJALAR

Farmatsevtika mahsulotlari tarkibi normativ hujjatlarga muvofiq[8], quyidagi 3 ta mahsulotlardan tashkil topadi:

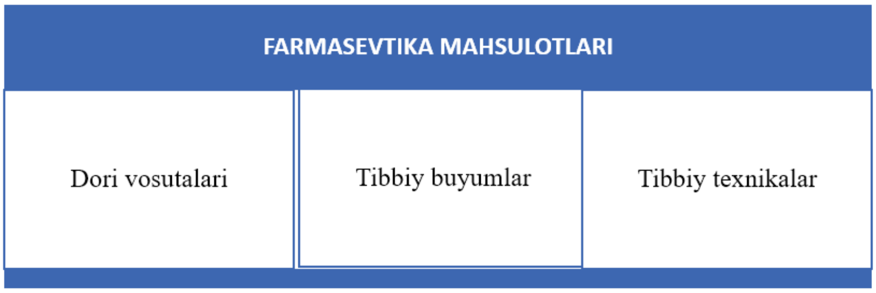

1-rasm. farmatsevtika mahsulotlarining tarkibiy qismlari[9]

Rasmda keltirilgan farmatsevtika mahsulotlarining har bir turi bo‘yicha farmatsevtika korxonalarida ishlab chiqarish jarayonlarini rivojlantirish, sotish hajmini oshirish, umuman olganda mamlakatimizda ushbu mahsulotlarning erkin muomalasini tashkil etish bo‘yicha huquqiy baza tashkil etildi. Jumladan, “Farmatsevtika mahsulotlarini ishlab chiqarishni rivojlantirish va modernizatsiya qilishga yo‘naltirilgan huquqiy baza mustahkamlandi, farmatsevtika mahsulotlarini tarqatish va realizatsiya qilish tizimi yo‘lga qo‘yildi, dori vositalarining erkin muomalasini ta’minlash choralari ko‘rildi”[10]. Mavjud me’yoriy hujjatlarda farmatsevtika mahsulotlarining tarkibiy qismlari hisoblangan “dori vositalari”, “tibbiy buyumlar” va “tibbiy texnika” atamalariga quyidagicha ta’rif berilgan:

“dori vositalari – kasalliklar profilaktikasi, ularga tashxis qo‘yish va ularni davolash, shuningdek odam organizmining holati va funksiyalarini o‘zgartirish uchun tibbiyot amaliyotida qo‘llanilishiga ruxsat etilgan dori moddalari (substansiyalar) va yordamchi moddalar asosida olingan vositalar, dori moddalari (substansiyalar), dori preparatlari;

tibbiy buyumlar – kasalliklar profilaktikasi, ularga tashxis qo‘yish va ularni davolash uchun, shuningdek odam organizmining holati va funksiyalarini o‘zgartirish uchun tibbiyot amaliyotida qo‘llanilishiga ruxsat etilgan buyumlar;

tibbiy texnika – kasalliklar profilaktikasi, ularga tashxis qo‘yish va ularni davolash uchun, shuningdek, odam organizmining holati va funksiyalarini aniqlash hamda o‘zgartirish uchun tibbiyot amaliyotida qo‘llanilishiga ruxsat etilgan apparatlar, uskunalar, priborlar, asboblar, qurilmalar va majmualar”[11].

Respublikada farmatsevtika korxonalari faoliyatini muvofiqlashtirish va ularga ko‘maklashish maqsadida “Dori vositalari, tibbiy buyumlar va tibbiy texnika ekspertizasi va standartlashtirish davlat markazi” DUK tashkil etilgan. Mazkur davlat unitar korxonasi “farmatsevtika tarmog‘ini rivojlantirish agentligi” tashkilotining asosiy tarkibiy qismlari hisoblanadi. Agentlik esa, O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi huzurida tashkil etilgan bo‘lib, uning tarkibiy qismlarini quyidagi rasm orqali ko‘rish mumkin:

2-rasm. farmatsevtika tarmog‘ini rivojlantirish agentligining tashkiliy tuzilmasi[12]

8 O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining “farmatsevtika mahsulotlarini sertifikatlashtirish qoidalarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi buyrug‘i. 2022 yil 12 sentyabr. 3386-son.
9 Tadqiqotlar asosida muallif ishlanmasi.
10 O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Aholini farmatsevtika mahsulotlari bilan ta’minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. 2018 yil 18 sentyabr. 738-son
11 O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Aholini farmatsevtika mahsulotlari bilan ta’minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. 2018 yil 23 mart. 213-son.
12 Тадқиқотлар асосида муаллиф ишланмаси.

Mazkur farmatsevtika tarmog‘ini rivojlantirish agentligining asosiy maqsadi mamlakatimizda faoliyat ko‘rsatayotgan farmatsevtika mahsulotlari ishlab chiqaruvchi xo‘jaliklarning faoliyati ustidan nazorat o‘rnatish hamda tartibga solish bo‘lib, ularning faoliyatini muvofiqlashtiruvchi asosiy struktura hisoblanadi.

So‘nggi yillarda mamlakatimizga kirib kelgan farmatsevtika mahsulotlari soni va ularning qiymatini quyidagi rasm orqali ko‘rish mumkin:

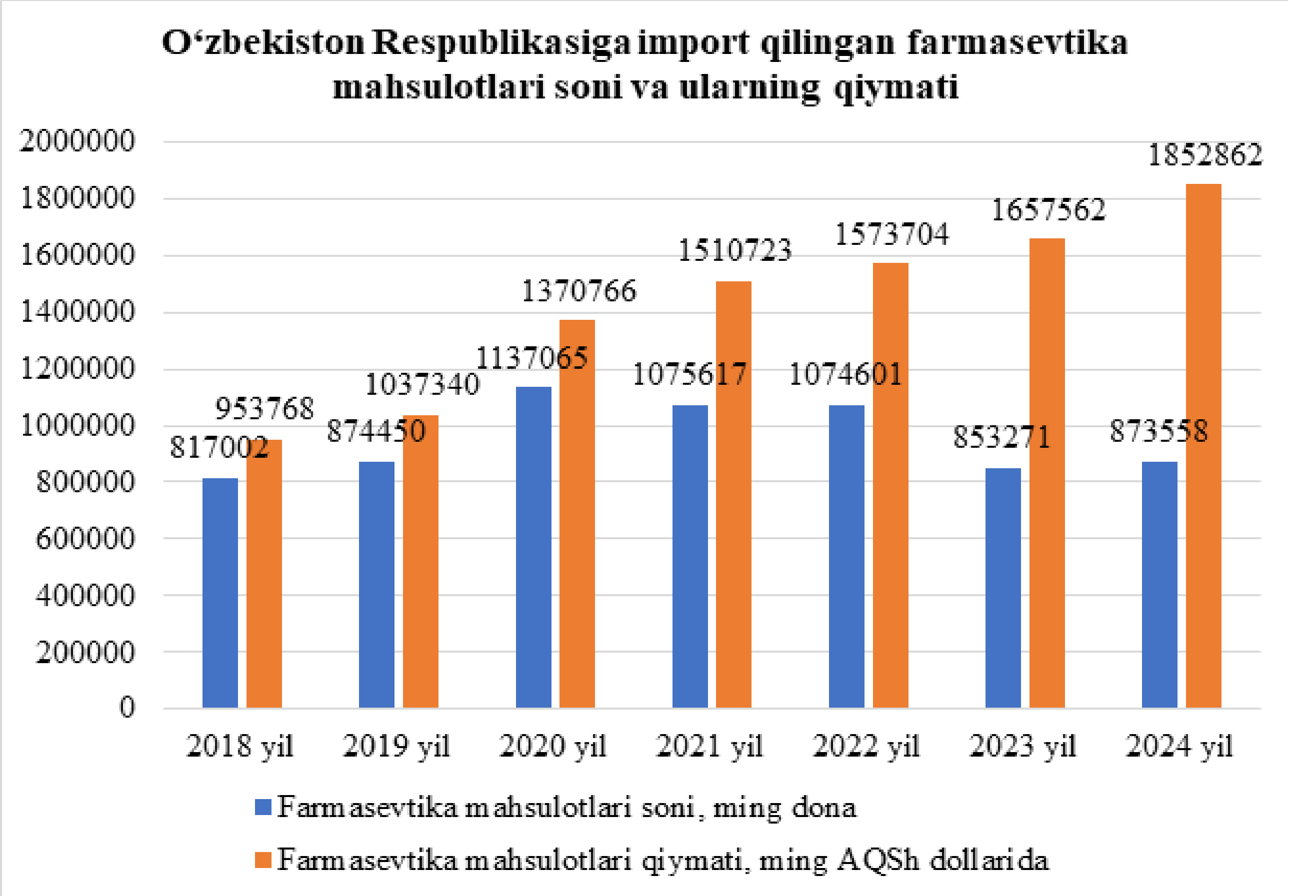

3-rasm. O‘zbekiston Respublikasiga import qilingan farmatsevtika mahsulotlari soni va ularning qiymati[13]

Ushbu raqamlarni tahlil qilish asosida shuni aytish mumkinki, mamlakatimizda farmatsevtika mahsulotlariga bo‘lgan talab yillar sayin oshib bormoqda hamda ularning qiymati ham mos ravishda ortib bormoqda.

Xulosa va takliflar Yuqorida olib borilgan tadqiqot natijalari, xususan olimlar tomonidan bajarilgan tadqiqot ishlari va ularda erishilgan natijalardan xulosa qilsak bo‘ladiki, bugungi kunda xorijiy va mamlakat olimlari xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarda hisob va hisobotni tashkil etishning ilmiy-amaliy asoslarini ochib bergan bo‘lsalarda, biroq ular tomonidan farmatsevtika korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish, jumladan daromad va xarajatlar hisobining nazariy va amaliy jihatlariga, ushbu tarmoq korxonalarida moliyaviy va boshqaruv ahamiyatga ega bo‘lgan hisobotlarni shakllantirishga katta e’tibor qaratishmagan. Faqatgina, ayrim ilmiy-tadqiqot ishlarida farmatsevtika korxonalari xususiyatlarini inobatga olgan holda boshqaruv hisobotlarini ishlab chiqish va taqdim etish usullariga qaratilgan ilmiy takliflarni uchratish mumkin. Ushbu ilmiy asoslangan xulosalar asosida bugungi kunda farmatsevtika tarmog‘ida faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalarning ta’minot, ishlab chiqarish, mahsulotlarni realizatsiya qilish jarayonlari, umuman olganda barcha operatsion, moliyaviy va boshqa faoliyat turlarini tadqiq etgan holda daromad va xarajatlari buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritishni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishni o‘z oldimizga maqsad va vazifa qilib oldik.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Hukumati va Ukraina Hukumati o‘rtasidagi “Farmatsevtika sanoati sohasida o‘zaro hamkorlik to‘g‘risida”gi Bitim. 1996-yil 5-dekabr.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. 2016-yil 4-yanvar. O‘RQ-399-son.

13 “DrugAudit” ахборот тизими маълумотлари асосида муаллиф ишланмаси.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Farmatsevtika tarmog‘ini jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmoni. 2025-yil 28-yanvar. PF-13-son.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. 2016-yil 4-yanvar. O‘RQ-399-son.
5. Попова Е.В. Методическое обеспечение аудита отдельной части отчетности, отражающей расчеты по налогу на прибыль. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук. – Москва: 2014. 28-с.
6. Urazov K.B., and Boronov B.F.. “RESPUBLIKA OZIQ-OVQAT SANOATIDA YoG‘-MOY MAHSULOTLARINING AHAMIYaTI VA TURLARI” Ekonomika i sotsium, no. 6-2 (97), 2022, pp. 714-719.
7. Boronov Bobur Farxodovich. «Yog‘-moy sanoati korxonalarida bilvosita xarajatlar hisobi va ularning hisobini takomillashtirish» Экономика и финансы (Узбекистан), no. 9 (157), 2022, pp. 21-28. doi:10.34920/EIF/VOL_2022_ISSUE_9_3
8. Boronov, B. F. (2022). Yog‘-moy mahsulotlari ishlab chiqarish xarajatlari hisobining nazariy va metodologik asoslarini takomillashtirish. ISSN 2181-3191 VOLUME 1, ISSUE 7 OCTOBER 2022, 202284.
9. Thanh Huong Pham va boshqalar. International Journal of Innovative Research and Scientific Studies, 8(4) 2025, pages: 2295-2303
10. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining “farmatsevtika mahsulotlarini sertifikatlashtirish qoidalarini tasdiqlash to‘g‘risida”gi buyrug‘i. 2022-yil 12-sentyabr. 3386-son.
11. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Aholini farmatsevtika mahsulotlari bilan ta’minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. 2018-yil 18-sentyabr. 738-son.
12. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Aholini farmatsevtika mahsulotlari bilan ta’minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. 2018-yil 23-mart. 213-son.
13. Tibbiyot amaliyotida qo‘llanilishiga ruxsat etilgan dori vositalari, tibbiy buyumlar va tibbiy texnika davlat reestri. Toshkent – 2023.
14. https://www.becker.com/blog/cpe/pharmaceutical-accounting-may-be-perfect-for-you

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 10

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz